

K 34. VÝROČÍ RUDE ARMÁDY

Plk. Dr. Vojtěch Kohout

První světová válka s hospodářským rozvratem přinesla ruským pracujícím neslýchanou bídu, zesílený politický útlak a strašná strádání. Lidové masy se čím dál tím zřetelněji přesvědčovaly, že jediným východiskem z této strašné situace je revoluce. Práce bolševiků v týlu i na bojišti usměrňovala spontánní proticarské nálady mas. Bylo třeba společného náporu dělníků a rolníků, aby krvavá monarchie byla definitivně svržena. Únorovou buržoasně demokratickou revolucí r. 1917 byl carismus, který po staletí utlačoval ruský lid, konečně svržen.

Dělníci a rolníci byli sice hlavními hrdiny revoluce, ale moc zůstala v rukou buržoasie. Jako za všech dřívějších revolucí snažila se i nyní ruská buržoasie upevnit státní mocenský aparát (armádu, policii, soud atd.), avšak především usilovala o odzbrojení proletariátu.

Leninova a Stalinova strana nedovolila, aby byly dělníkům odebrány zbraně. V továrnách i na závodech byly vytvořeny oddíly Rudé gardy a bolševici zabránili buržoasii a jejím přísluhovačům zmocnit se armády. Vojenské organizace bolševické strany rozvinuly boj o získání vojáků pro narůstající socialistickou revoluci. Rudá garda a oddíly revolučních vojáků a námořníků, které vytvořili bolševici, měly velkou účast ve Velké říjnové socialistické revoluci. Tyto ozbrojené revoluční síly svrhly za podpory dělníků a rolnické chudiny diktaturu buržoasie a zřídily moc sovětů téměř na celém území Ruska. Po ztrátě moci vystoupila kontrarevoluce proti mladé sovětské republice s novými silami a vytvořila blok buržoasie, velkostatkářů, buržoasních nacionalistů, bohatých kozáků a kulaků. Síly ruské kontrarevoluce byly podporovány zahraničními imperialisty.

Jak sami aktivní státníci dohodových států přiznali, uzavřely vlády Anglie a Francie již 10. prosince 1917 vzájemnou tajnou smlouvu, v níž si rozdělili „sféry svých zájmů“. Francouzi si vyhradili právo rozvíjet svou válečnou činnost na území, které leželo na sever od Černého moře, kdežto Angličané měli volnou ruku na území Ruska, ležícím na východ od Černého moře. Později k této smlouvě přistoupilo Japonsko a Spojené státy americké. V té době světový imperialismus byl rozpolcen na dva imperialistické tábory a byl zaměstnán válkou do takové míry, že nemohl ruské kontrarevoluci poskytnout nějakou významnější brannou pomoc, a proto se musel omezit prozatím jen na pomoc materiální a morální. Ruská kontrarevoluce se snažila vytvořit proti sovětské vládě souvislou frontu. Přehlédneme-li situaci od západu k východu, vypadalo to v té době asi takto: v západních oblastech začal útočit proti sovětské republice polský sbor generála Dobor-Musnického na Bílé Rasi, dále centrální rada na Ukrajině, Kaledin na Donu, kozáci na Kubani, na Tereku a Astrachani, na jižním Urale generál Dutov, ve Střední Asii to byli buržoasní nacionalisté a konečně na Dálném Východě Semjonov a Kalmykov. Sovětská vláda musela tento spojitý řetěz rozbít, aby roztržila kontrarevoluci na části, a nedovolit, aby se jí podařilo vytvořit jednotnou souvislou frontu. Taková byla situace v táboře kontrarevoluce. Naproti tomu však na straně sovětů stála většina lidu.

Za této vnitřní a mezinárodní situace bylo velice důležité, jak se zachová stará armáda k narůstajícím událostem. Nelze zapomínat, že stará carská armáda byla vytvořena proto, aby chránila vládnoucí třídu a byla nejdůležitější součástí buržoasně statkářského zřízení. Velká říjnová socialistická revoluce rozdrtila tento starý státní stroj. S ním bylo třeba rozdrtit i starou armádu, neboť prvním předpokladem každé vítězné revoluce, jak to Marx i Engels nejednou zdůrazňovali, je zničení staré armády, její rozpuštění a vytvoření nové.

Nová společenská třída, která se uchopila moci, nikdy nemohla a nikdy nebude moci dosáhnout vládní moci a upevnit ji jinak než naprostým rozvrtem staré armády, ani jinak než postupným vytvořením a zřízením nové armády, nové kázně a nové vojenské organizace této nové třídy.

Především bylo třeba vyrvat armádu z rukou vykořisťovatelských tříd a kontrarevoluce. Protože hlavní stan vědomě a záměrně zatajoval vojákům dekrety sovětské vlády o míru a o půdě, obrátili se Lenin a Stalin bez ohledu na obdobné generály přímo k vojákům s výzvou, aby se sami ujali otázky míru a půdy. Vojáci organizovaní bolševiky zahnali kontrarevoluční generály, zvolili si výbory a podporovali novou vládu. Aby definitivně vyřval armádu z rukou kontrarevolučního důstojnictva, uveřejnil Sovět lidových komisařů 3. prosince 1917 dekret o zásadě volitelnosti velitelského sboru. Tato zásada svobodné volby velitelského sboru demokratisovala starou armádu, pomohla ji očistit od kontrarevolučních důstojníků a zároveň dala popud ke vzniku nových velitelských kádří z dělníků a rolníků a z těch důstojníků, kteří sympatisovali se sovětskou vládou.

Dále Lenin i Stalin uplatňovali zásadu, že vojáci staré armády musí být propuštěni domů, aby miliony rolníků mohli být účastny při rozdělování statkářské půdy i při vytváření nového zřízení. Měli se na vlastní oči přesvědčit, že sovětská vláda hájí životní zájmy pracujících. Teprve potom s novou silou a důvěrou, zdůrazňoval nejméně jednou Lenin, přispějí lidové masy sovětské vládě proti všem nepřítelům. Vymoženosti revoluce prozatím bránily oddíly Rudé gardy. Během tří až čtyř měsíců od začátku Velké říjnové socialistické revoluce prošla Rudá garda vítězoslavně všemi hlavními oblastmi země a všude upevnila vítězství sovětské moci. Rudá garda a oddíly revolučních vojáků a námořníků potlačily první protisovětské vzpoury a dosáhly úplného vítězství nad kontrarevolucí. Byl to skutečně vítězoslavný pochod. Ruský proletariát se stal vedoucí složkou pracujících mas všech národů v zemi a potlačil odpor statkářů a buržoasie. Lenin nazval toto období „vítězoslavným pochodem sovětské vlády“.

Občanská válka skončila v tomto údobí naprostým vítězstvím sovětské vlády.

Rudí gardisté vepsali mnoho slavných stránek do historie revoluce. Lenin i Stalin si však byli dobře vědomi toho, že proti revoluci vystupují síly, na něž nebudou stačit dosavadní oddíly Rudé gardy v celkové síle asi 130 000 mužů. Lenin i Stalin učili, že je mnohem těžší moc udržet, než ji dobýt, a že se svržení vykořisťovatelé pustí s desateronásobnou energií a nenávistí do boje za získání ztracené moci. Měli na své straně vojenské kádry, které po mnoho let vychovávali. Měli k dispozici i výzbroj a finanční prostředky. Bolševici věděli, že kontrarevolučním silám pomohou kapitalistické státy. K boji s těmito sjednocenými silami ruské kontrarevoluce a kapitalistických států, které byly ozbrojeny až po zuby, bylo třeba velké pravidelné armády. Rozptýlené oddíly rudých gardistů nemohly vydržet dlouho trávající namáhavý boj proti těmto pravidelným a ohromným armádám, i kdyby jejich hrdinství a obětavost byly bývaly sebevětší. Geniálně prozíravý Lenin viděl včas budoucí nebezpečí, že se imperialisté připravují ke skoku na mladou sovětskou zem. Bdělý vůdce předvídal kruté zkoušky, jimiž budou muset projít pracující sovětského Ruska, a přemýšlel již o dekretu o organizaci armády. Dne 3. ledna 1918 napsal Lenin:

„Prožíváme pravděpodobně jedno z nejkritičtějších údobí revoluce, kdy sovětskou vládu ohrožuje i zahraniční nepřítel, to jest imperialisté němečtí i jiných států a zároveň také nepřítel vnitřní...“ (Spisy, sv. XXIX, str. 474).

Den poté, t. j. dne 4. ledna, byla v „Pravdě“ uveřejněna „deklarace práv pracujících a vykořisťovaného lidu“, sepsaná Leninem za těsné součinnosti Stalinovy. Pátý článek tohoto dějinného dokumentu říká:

„V zájmu zabezpečení úplné moci pracujících a v zájmu odstranění jakékoli možnosti obnovit vládu vykořisťovatelů je nutné okamžitě vytvořit socialistickou Rudou armádu dělníků a rolníků a úplně odzbrojit majetné třídy“ (Lenin, Spisy, sv. XXII, str. 533).

Za několik dní řekl Lenin na III. všeruském sjezdu Sovětů 11. ledna toto:

„... stará armáda, armáda kasárního cepování a týrání vojáků patří minulosti. Byla

hozena na smetiště a z jejích základů nezbyl kámen na kameni. Úplná demokratisace armády je provedena" (tamtéž, str. 211).

Dne 15. ledna podepsal Lenin dekret o vytvoření dělnicko-rolnické Rudé armády. Celá země se jednomyslně postavila za její vytvoření. Ze všech závodů, z továren i od pluků, z posádek i z armády docházela blahopřání a sliby, že budou podporovat dělnicko-rolnickou Rudou armádu.

Den 23. února 1918, kdy zasadila sovětská vojska první úder německému imperialismu a zastavila německý útok u Pskova, byl dnem zrození dělnicko-rolnické Rudé armády. V prvních dobách budovala se Rudá armáda na zásadách dobrovolnosti a volitelnosti velitelského sboru.

Dne 8. dubna 1918 uveřejnila Rada lidových komisařů dekret o zřízení obecních, okresních a guberniálních komisariátů vojenství. Všeruské kolegium pro budování Rudé armády bylo likvidováno a jeho působnost byla přenesena na vojenské komisariáty; ty agitovaly mezi obyvatelstvem pro dobrovolný vstup do armády. Všude se prováděl vojenský výcvik. Ve velkých městech se zřizovaly krátkodobé kursy pro instruktory. V plucích byly vytvořeny bolševické organizace.

Velitelský sbor se sestavoval z dělníků-rudoarmějců. Mnoho velitelů bylo povýšeno z poddůstojnického sboru staré armády. Mnoho vojenských odborníků přešlo do Rudé armády z bývalé carské armády.

K doзору i k podpoře vojenských odborníků a k vedení veškeré politické práce v plucích byli určeni vojenští komisaři jakožto zplnomocněnci sovětské vlády a bolševické strany. Dne 8. dubna byl vytvořen „Všeruský výbor vojenských komisařů“.

Vojenští komisaři řídili stranicko-politickou práci a organizovali kulturně osvětovou činnost. Pomáhali účelně využít starých vojenských specialistů, kontrolovali neúnavně jejich činnost a pomáhali jim.

Kontrarevoluční vystoupení Čechoslováků proti Sovětům v květnu 1918 změnilo od základů povahu budování armády. Do armády vstoupilo více než 450 000 dobrovolníků. To však nyní nestačilo. Bylo jasné, že Čechoslováci vystoupili jako předvoj mezinárodní intervence. Na útok světového imperialismu odpověděl dne 29. května 1918 „Všeruský ústřední výkonný výbor Sovětů“ přijetím tohoto usnesení:

„Všeruský ústřední výkonný výbor Sovětů má za to, že přechod od dobrovolnické armády k všeobecné mobilisaci dělníků a nejchudších rolníků je naléhavě diktován celkovou situací v zemi, a to jak k boji o obilí, tak i k odrazení kontrarevoluce vnitřní i vnější, která využívajíc hladu drze se vypíná.

Je nezbytné přejít bez odkladu k povinnému odvodu jednoho nebo několika ročníků. Protože je to věc složitá a dá se obtížně provést současně na celém území státu, bude nezbytné začít jednak v nejhroženějších oblastech, jednak v hlavních střediscích dělnického hnutí.“

Dne 12. června vyhlásil Sovnarkom mobilisaci pěti nejmladších odvodních ročníků v 51 újezdech Sibiře, Uralu a Povolží. Pro potřeby východní fronty byli v Moskvě k vojsku povoláni příslušníci bývalých dělostřeleckých a ženijních útvarů.

Dne 17. června 1918 byla vyhlášena mobilisace dělníků v Moskvě a dne 29. června v Petrohradě.

Předseda Všeruského ústředního výkonného výboru Sovětů soudruh Sverdlov řekl: „Museli jsme vytvořit vzorné úderné prapory z prostředí nejrevolučnějších soudruhů.“

Tak byla prováděna první sovětskou vládou mobilisace nové armády.

Dne 10. července schválil V. všeruský sjezd sověťů opatření ústředního výkonného výboru k provádění mobilisace a rozhodl přejít k mobilisaci do dělnicko-rolnické Rudé armády v celé zemi.

Sjezd také poukázal na nezbytnost rozsáhlého využití zkušeností i znalostí vojenských odborníků z řad důstojnictva staré armády. Sjezd doporučil, aby byli všichni vzati v úvahu a vyzváni ke svědomité a poctivé práci o rozvoji válečné moci Sovětské republiky. Sjezd současně upozorňoval předem, že odborníci, kteří by se pokoušeli věrolomně využít svého

odpovědného postavení ke kontrarevolučnímu spiknutí nebo ke zradě ve prospěch cizích imperialistů, budou potrestáni smrtí.

Využití desetitisíců vojenských odborníků vyžadovalo zesílení instituce vojenských komisařů. V téže resoluci sjezd zdůrazňoval, že:

„... Vojenští komisaři jsou strážci těsného a neochvějného vnitřního spojení Rudé armády s vládou dělníků i rolníků jakožto celku. Do funkcí vojenských komisařů, kterým se svěřuje osud armády, mají být určováni jenom revolucionáři bez poskvrny a vytrvalí bojovníci za věc proletariátu i venkovské chudiny“ (V. všeruský sjezd Sovětů dělnických, rolnických, vojenských a kozáckých zástupců. Štenografická zpráva, str. 213, vyd. 1918).

Tato opatření Rudou armádu značně posílila. Nově vytvořené pluky a divise byly odesílány na frontu proti nepřítelům.

Nepřátelé útočili se všech stran. Odkud však mohl být očekáván hlavní úder? To byla otázka, která vyžadovala neprodlené odpovědi. Tu se projevil Leninův genius, neboť dovedl správně předvídat průběh událostí na podkladě marxistické vědy.

Lenin se rozhodl vést hlavní úder na východ, proti chráněncům anglo-francouzského imperialismu, t. j. proti Čechoslovákům. „Záchrana nejen ruské, nýbrž i mezinárodní revoluce je jenom na čechoslovácké frontě,“ jak řekl Lenin (Lenin, Spisy, sv. XXIII, str. 195).

Toto rozhodnutí diktovala Vladimíru Iljičovi mezinárodní situace. Protože Lenin skvěle znal zákony společenského vývoje, předvídal také, že se vítězství pokračující ještě imperialistické války skloní na stranu Dohody. Německý imperialismus na západní frontě dosud útočil a císařovi generálové se dosud chvástali, že Dohodu rozdrtí. Bystrému Leninu oku však vyčerpání německého imperialismu neušlo. Německý kolos byl již vyčerpán. Bojovat na dvou frontách, t. j. na západě a udržet svou kořist na východě i armádu proti zemi Sovětů, bylo proň čím dál tím obtížnější. Němečtí vojáci, přesunutí z Ukrajiny i z Bílé Rusi na západní frontu, přinášeli s sebou revoluční myšlenky. V německém týlu se zdvíhalo lidové hnutí jakožto předzvěst blízké revoluce. Anglo-francouzský imperialismus se stával pro sovětské Rusko čím dál silnějším a nebezpečnějším. Tomu bylo třeba postavit se na odpor především. Čechoslováci k tomu ohrozili Sovětskou republiku hladem tím, že odřízli od centra sovětské obilní komory, t. j. Povolží, Ural a Sibiř.

Dne 11. července 1918 byla vytvořena východní fronta a Lenin ji prohlásil za rozhodující frontu revoluce. Aby byla Čechoslovákům a bělogvardějcům přehrazena cesta k centru republiky i na horní Volhu a také aby nezískali možnost postupovat ve směru Vjatka-Vologda k spojení s interventy útočícími od severu, začala se v pásmu za frontou tvořit první pravidelná vojska, t. j. 1., 2., 3., 4. a 5. Rudá armáda v Povolží a na Urale a 6. armáda na severu.

V listopadu 1918 skončila první světová válka vítězstvím dohodových zemí. „Německý imperialismus byl sražen na kolena. Versailleským mírem se stalo Německo podřadným státem. S hlediska situace sovětské vlády měla tato okolnost jistý záporný význam, protože činila z dohodových států, organizátorů intervence proti sovětské vládě, vládnoucí sílu v Evropě a v Asii a umožňovala jim zesílit intervenci, zorganizovat blokádu sovětské země a pevně ji sevřít“ (Dějiny VKS(b), 10. vyd., Praha 1950, str. 235).

Porážka Německa v první světové válce měla však pro sovětský stát také kladný význam. Porážka Německa dovolila totiž sovětské vládě zrušit loupežný brestský mír a také vyhnat německé interventy i jejich přívržence z Ukrajiny, z Bílé Rusi, ze Zakavkazska atd.

Hlavní však bylo, že ruská socialistická revoluce získala mohutnou podporu v evropském revolučním hnutí, které zesílilo zejména v poražených zemích, t. j. v Německu a v Rakousku-Uhersku.

Revoluční hnutí v evropských zemích spoutávalo síly imperialistů. Ačkoli imperialisté vystoupili současně a společně s ruskou kontrarevolucí, přesto slavila sovětská vláda další vítězný postup. Rudoarméjské oddíly očistily úspěšně Povolží i Ural od bělogvardějských vojsk a Čechoslováků a útočily na jih, na severu i na západě. Tento hrdinný boj probíhal však v neobyčejně těžké situaci. Obtížná byla za prvé situace zásobovací, za druhé vytvo-

ření armády prvního socialistického státu světa bylo věcí novou a neobyčejně obtížnou. Bolševická strana musela organisovat armádu, jaké dosud dějiny neznaly. Bylo nezbytné vypracovat zásady pro budování armády nového typu, vybrat a postavit nový, revoluci oddaný velitelský sbor. Proto otázka Rudé armády vyžadovala od vedení bolševické strany mimořádného vypětí a soustředění pozornosti jako na otázku hlavní. Vojskými otázkami se zabýval zvláště podrobně VIII. sjezd strany (sešel se 18.—23. března 1919). Na zasedání ÚV Lenin řekl: „...veškerá otázka existence Ruské socialistické federativní sovětské republiky a celá otázka ruské revoluce splývá s otázkou vojenskou“ (Lenin, Spisy, sv. XXIII, str. 161).

A dále Lenin říká: „...my žijeme nejen ve státě, nýbrž i v soustavě států a existence sovětské republiky vedle imperialistických států je na dlouhou dobu nemyslitelná. Na konec zvítězí jeden z obou soupeřů. A pokud tento konec nenastane, bude tu řada nejstrašnějších srážek mezi sovětskou republikou a mezi buržoasními státy nevyhnutelná. To znamená, že vládnoucí třída, t. j. proletariát, jestliže jen chce a bude vládnout, musí to dokázat i svou vojenskou organizací“ (Lenin, Spisy, sv. XXIV, str. 121).

Na VIII. sjezdu strany svedli V. I. Lenin i J. V. Stalin rozhodný boj proti jidášův Trockému, který se snažil zbavit armádu vlivu strany, klaněl se starým vojenským odborníkům a snažil se o vybíjení bolševických kádřů v armádě. V téže době se postavili V. I. Lenin i J. V. Stalin rozhodně na odpor t. zv. „vojenské oposice“, která hájila přežitky partyzánštiny v armádě a byla proti vytvoření pravidelné armády a proti zavedení železné vojenské kázně.

Je tu ovšem třeba rozlišovat partyzánštinu od partyzánského hnutí jakožto zvláštní a začasté podstatné a velmi významné formy boje v týlu nepřítelů od partyzánštiny, která je zlem pro pravidelnou armádu. Boj proti této partyzánštině v letech občanské války byl nezbytnou podmínkou k vytvoření pravidelné, centralisované a přísně ukázněné mnohamilionové Rudé armády. Je třeba mít na zřeteli, že právě když se vytvářela pravidelná armáda a nebylo z počátku zkušeností, vznikala tu a tam živelně t. zv. „oddílová soustava“, kde se každý jednotlivý oddíl pokládal za zcela samostatný a nechtěl se podřídit vyššímu vedení. To bylo velké zlo. Také tato oddílová soustava byla partyzánštinou, neboť silně překážela vytvoření ukázněné armády, řízené z jednoho střediska.

Nezbytnost boje s partyzánštinou při budování Rudé armády byla patrná z příkladu caricynské fronty, jejíž zkušenosti byly shrnuty soudruhem Stalinem. V řadě případů se na př. tvořily oddíly z pracujících kozáctva různých míst (kačalinský, logovský a j.). Tyto oddíly bojovaly zpravidla v okolí svých stanic a za přestávek mezi bojem odcházely domů. Bojovaly obětavě, avšak spojovat se s jinými oddíly nechtěly. Také těžko bylo je dostat za hranice jejich stanic. V dopise Leninovi psal soudruh Stalin z Caricynu dne 4. srpna 1918 o úkolu likvidovat „oddílový zmatek“.

Jednomyslné vyřešení vojenské otázky na VIII. sjezdu strany mělo nepochybně veliký význam jak vojenský, tak i politický.

„Sjezd zamítl řadu návrhů ‚vojenské oposice‘ a zároveň zpražil Trockého, neboť žádal, aby byla zjednána náprava v práci ústředních vojenských institucí a aby bylo učiněno opatření k zesílení úlohy komunistů v armádě... Usnesení sjezdu o vojenské otázce vedla k upevnění Rudé armády a k jejímu dalšímu sblížení se stranou“ (Dějiny VKS(b), 10. vyd., Praha 1950, str. 239).

Resoluce k vojenské otázce, schválená VIII. sjezdem, dělí se na dvě části. První část obsahuje všeobecné zásady, které tvoří ve svém rozvinutí základ názorů strany na vojenskou otázku. Resoluce zdůrazňuje, že pro nejbližší dějinné údobí zahrnuje tak celonárodní ráz milice, jak byl označen v bolševickém starém programu, a že „vytváříme pravidelnou armádu, přecházející od dobrovolnosti k povinné vojenské službě. Tento přechod byl umožněn tím, že se zatím na jednotlivých místech mohly vytvořit místní orgány vojenské správy a doplňovací i zásobovací evidence“. V usnesení se poukazuje na to, že „methody partyzánského boje jsou nezbytné za zvláštní dějinné situace; jakmile se však tato situace změní, bude by hlásání partyzánství jakožto vojenského programu totéž jako

doporučování, aby se velkopřemysl vrátil k domácímu řemeslu nebo k domácí výrobě“ (Protokoly VIII. sjezdu VKS(b), str. 403, Partizdat, 1933).

Otázce budování armády byla věnována také velká pozornost bolševické strany i v novém programu přijatém VIII. sjezdem. Tak v programu se mimo jiné o armádě říká:

„Marxisté se domnívali, že miličně teritoriální zásada doplňování armády je nej-správnější organizační zásadou. V programu naší strany se hovoří o postupném přeměňování stálé armády v celonárodní socialistickou milici. Zkušenost však dokázala nezbytnost zachovat a upevnit kádrovou milici socialistického státu, který je v kapitalistickém obklopení.“

Při rozvíjení marxisticko-leninského učení o státu poukázal soudruh Stalin na zastaralost starých hledisek za nových podmínek války a na nezbytnost přejít ke kádrové soustavě doplňování pravidelné armády s přihlédnutím ke všem zvláštnostem hospodářského i politického rozvoje země a rovněž ke zvláštnostem soudobé války, kde se používá v hromadném rozsahu nového technického materiálu a kde je také nezbytný výcvik celé kádrové armády k dosažení vojenského mistrovství.

Druhá část rozhodnutí VIII. sjezdu o vojenské otázce uvádí řadu praktických opatření posilujících proletářskou i vnitřní povahu Rudé armády: zesílení kontroly nad vojenskými odborníky, organizace hodnocení velitelského sboru politickými komisaři, zesílení budování velitelského sboru z proletářů i z poloproletářů a zlepšení jejich školení, přezkoušení programů kursů „podle ducha Rudé armády za občanské války“, zlepšení politicko-výchovné práce v Rudé armádě, plánovitě rozdělení komunistů u armády i loďstva na jednotky atd.

Během občanské války a války s interventy poslala bolševická strana na frontu kolem poloviny svého početního stavu. Mnohé stranické organizace odcházely se všemi členy na bojiště k ochraně sovětského státu. Poslání komunistů v Rudé armádě bylo velice odpovědné.

Ústřední výbor bolševické strany v instrukcích „pro organizace Ruské komunistické strany v rudoarmějských jednotkách v týlu a na frontě“, uveřejněných r. 1919, vyžadoval od komunistů toto: „Být příkladem obětavé chabrosti i tvrdosti v boji, trpělivosti a vytrvalosti za všech obtíží a útrap za bojové situace. V případě vyzvání dobrovolníků k nebezpečnému podniku — průzkumu v nepřátelském týlu, sestavování úderné skupiny a p. — hlásit se k nejnebezpečnějším službám.“

Bez silné a ukázněné armády a bez mobilisace všech sil země by nebylo možné uhájit vymoženosti revoluce. Jenom díky moudré politice Leninovy a Stalinovy strany, která stmelila kolem sebe nejširší vrstvy ruského pracujícího lidu a neustále upevňovala Rudou armádu, mohl sovětský lid za neskonale obtížných podmínek zvítězit nad cizími interventy i nad vnitřní kontrarevolucí.

Díky starostlivému vedení strany zdolávala mladá Rudá armáda směle všechny těžkosti, zocelila se v bojích a splnila se ctí svou povinnost k sovětské vlasti. Rozdrtila za sebou tři tažení Dohody a očistila zemi od interventů a bělogvardějských band, podnícených mezinárodními imperialisty. Koncem roku 1920 byly rozdraceny hlavní síly interventů a v r. 1922 byli z oblasti Dálného Východu vyhnáni i japonští okupanti.

V „Krátkém kursu dějin VKS(b)“ soudruh Stalin hluboko analysoval příběhy občanské války a války proti interventům a odhalil příčiny vítězství sovětských vojsk nad armádami interventů.

Jak poukazuje soudruh Stalin, „Rudá armáda zvítězila proto, že politika sovětské vlády, v jejímž jménu naše vojska bojovala, byla správnou a zájmem lidu odpovídající politikou, že lid podporoval politiku bolševické strany a sovětské vlády jako svou vlastní politiku.“

Rudá armáda zvítězila proto, že byla věrna a až do konce oddána svému lidu, který ji za to miloval a podporoval jako svou rodnou armádu.

Rudá armáda zvítězila proto, že sovětská vláda podnítila celý týl a celou zemi ke službám pro zájmy fronty.

Rudá armáda zvítězila proto, že rudoarmějci chápali dobře cíle i úkoly války, uvědomili si jejich správnost; to v nich upevňovalo kázeň a schopnost k boji.

Rudá armáda zvítězila proto, že vedoucím jádrem týlu i fronty byla bolševická strana, jednotná svým stmelením i kázní, silná svým revolučním duchem a připraveností k jakýmkoli obětím pro úspěch všeobecné věci, nepředstížená ve svém umění organisovat milionové masy a správně je vést i za složité situace."

Po ukončení občanské války z let 1918 až 1920 neustávali Lenin i Stalin ve stále péči o schopnost obrany SSSR. Vůdce bolševické strany vyzývali sovětský lid k bdělosti a učili jej, aby nezapomínal na kapitalistické obklíčení. Lenin a Stalin vyzývali sovětský lid, aby byl vždy na stráži, žádali od strany, dělnické třídy i ozbrojených sil co nejvážnější poměr k obranyschopnosti země a vyžadovali usilovné a houževnaté vojenské školení. Nad hrotem velkého Lenina složil soudruh Stalin jménem bolševické strany a sovětského lidu přísahu, v které o vojenské otázce uvedl: „Lenin nám nejednou poukazoval na to, že upevnění Rudé armády i zlepšení jejího stavu je jedním z nejdůležitějších úkolů naší strany ... Zapřísaháme se tedy, soudruzi, že nebudeme šetřit svých sil na upevnění naší Rudé armády a našeho Rudého loďstva“ (Stalin, Spisy, sv. VI, str. 49—50).

Zvláště velikou zásluhu o vybudování silné a nepřemožitelné Rudé armády má generalissimus Stalin. V době občanské války a intervence nebylo ani jediné otázky týkající se organisace vojenské ochrany země, jejíhož zpracování a realizace by se nebyl soudruh Stalin jako vedoucí zúčastnil. Soudruh Stalin byl tvůrcem nejdůležitějších vojensko-strategických úspěchů Rudé armády.

U Caricynu i Permi, u Petrohradu i proti Děnikinovi, i na západě proti panskému Polsku a na jihu proti Wrangelovi, všude zabezpečovaly železná vůle a vojevůdcovský genius soudruha Stalina vítězství sovětských vojsk.

„V dějinách hrdinného boje našeho lidu za upevnění vlády sovětů i za svobodu a nezávislost naší vlasti je na věky zapsáno jméno velkého vůdce i vojevůdce, inspirátora a organisátora vítězství nad nesčetnými nepřáteli, jméno soudruha Stalina“ (N. Bulganin „Bolševik“, čís. 24, 1949, str. 65).

Stalinova zásluha je v tom, že rozšiřuje a prohlubuje učení Marxovo, Engelsovo i Leninovo, aplikoval marxismus-leninismus na vedení války a povznesl tím válečnictví na stupeň skutečné vědy. Přirozené schopnosti i rozsáhlé vědomosti, obrovské zkušenosti ve vedení politického boje i válečných bitev, železná vůle i odvaha Stalinovi jen napomáhaly, takže se tento profesionální revolucionář, pracovník strany a státnický činitel, vědec-marxista současně stal i geniálním vojenským theoretikem a vojevůdcem.

Základy a zásady Stalinovy strategie a taktiky našly svůj theoretický a praktický výraz ještě v době občanské války. Stalin vypracoval tehdy nejvhodnější řešení otázek různého druhu operací, zákonů ofensivy, volby směru hlavního úderu, taktiky manévrování, významu morálního činitele ve válce, významu týlu, záloh, úlohy jednotlivých druhů vojsk atd.

Znakem občanské války 1918—1920 bylo to, že vojenská technika v ní měla ještě poměrně malou úlohu. Stalin již tehdy předvídal, že Rudá armáda bude muset v budoucnu bojovat s mnohem silnějším nepřítelem než v letech 1918 až 1920. Věděl, že tento nepřítel bude vybaven nejmodernější technikou a že sovětský národ bude postaven před mnohem složitější problémy, než tomu bylo v letech 1918 až 1920. Proto soustavně připravoval národ na kruté válečné zkoušky. Pod jeho vedením byly provedeny obrovské hospodářské reformy, které učinily Sovětský svaz mocnou průmyslovou a kolchozní říší. Namnoze se rozšířila výroba kovů, nafty, strojů a motorů. Vznikla celá nová odvětví průmyslu, nevýhnutelně potřebná k obraně země. Vítězství kolchozního zřízení zabezpečilo zásobovací základnu surovinami pro průmysl i Rudou armádu.

Za Stalinova vedení se v SSSR staly ohromné sociální změny. Byli likvidováni „kulaci“. Nemilosrdně byla rozdracena vražedná agentura bucharinců, trockistů, zinovjevců i jiných zrádců, kteří chtěli v SSSR sehrát úlohu „páté kolony“. V SSSR se vytvořila zcela nová, od vykořisťování osvobozená dělnická třída, v dějinách zemědělské Rusi dosud

neexistující a nová pracující sovětská inteligence. Stalinova ústava ještě více posílila socialistické státní zřízení, rozšířila sovětskou demokracii a ještě více upevnila přátelství mezi národy SSSR.

Tím nastala nebývalá dosud morálně politická jednotnost sovětské společnosti. „V případě války,“ prohlásil Stalin r. 1939, „týl i fronta naší armády budou svou jednotností i vnitřní jednotou pevnější než v kterékoli jiné zemi.“

Za přímého vedení Stalinova byla provedena technická rekonstrukce Rudé armády. Stalin osobně býval přítomen při zkouškách nových vzorů zbraní a udával konkrétní směr konstruktivní myšlenky. Dlouho před druhou světovou válkou geniálně předvídal povahu moderní války, zvláštnosti bojových operací, úlohu i místo různých druhů vojsk v nich. Dával proto žádoucí směr vývoji technického vyzbrojení Rudé armády. Na jeho rozkaz byly v ní rozšířeny nové druhy zbraní, jako tanky a letadla. Od r. 1930 se zvětšilo sovětské letectvo 6½krát, počet tanků 43krát. Stalin věnoval velkou pozornost rozvoji dělostřelectva.

Evropští vojenští teoretikové, hodnotící zkušenosti první světové války tvrdili, že význam dělostřelectva upadl a že bude nahrazeno tanky a letectvem. Stalin učí, že naopak tanky a letectvo přes své výborné bojové vlastnosti nikdy nenahradí dělostřelectvo a že právě naopak vyvolají vytvoření nových druhů děl, jako protitanková a samohybná děla.

Průběh druhé světové války dokázal, jak moudrá byla předvídatost generalissima Stalina, který včas zhodnotil úlohu dělostřelectva v moderní válce. I při dalším rozvoji mechanických prostředků nepoklesl, nýbrž naopak vzrostl význam dělostřelectva. Známé stalinovské přirovnání „Dělostřelectvo je bůh války“ určila jeho místo v řadách Rudé armády. Dělostřelectvu přináležela vedoucí úloha v bojích s tanky a právě ono razilo cestu pěchotě a vystupňovalo odolnost obranné sestavy.

Bylo významnou skutečností pro sovětské dělostřelectvo, že se sám generalissimus Stalin stal jeho organisátorem a budovatelem. Jen proto vzrostlo sovětské dělostřelectvo od r. 1930 do r. 1939 sedmdesátinásobně!

Nestačilo jen vybudovat armádu, ale bylo také nutno si osvojit moderní vojenskou techniku. Roku 1935, kdy úkoly rekonstrukce armády a vyzbrojení novou technikou byly v základě rozřešeny, položil Stalin se vši naléhavostí otázku výcviku důstojnického sboru Rudé armády, aby byl s to maximálně využít výtečných sovětských zbraní. „Je nutno pochopit,“ pravil Stalin při slavnosti ukončení akademie Rudé armády, „že za nynějších podmínek kádry řeší vše. Jestliže naše armáda bude mít dostatečné množství otužilých kádří, bude neporazitelná!“

Podle Stalinových pokynů v předválečných letech se velmi rozšířila politická a odborná příprava důstojnického sboru Rudé armády. Byly zřizovány nové a rozšiřovány staré vojenské akademie, učiliště, školy a kursy. Osvojovaly se a kriticky přepracovávaly zkušenosti z minulých válek a nové způsoby vedení války, zvyšila se úroveň bojové přípravy armády. Zlepšila se i organizace ozbrojených sil, změnil se vzájemný poměr mezi jednotlivými druhy vojsk, byly vytvořeny nové součásti v útvech jednotlivých druhů vojsk.

S Rudou armádou připravoval Stalin na možnost války celý stát a národ. Komunistická strana i sovětský stát vychovávaly ze sovětských občanů oddané vlastence. Držely celý sovětský národ v bojové pohotovosti, aby byl připraven odrazit, kdykoli toho bude třeba, kteréhokoli nepřitele.

V prvních dnech války vyzval Stalin miliony sovětského lidu, aby si osvojily chabrost, neznalost pocitu strachu v boji, aby byly vždy připraveny k boji proti nepříteli své vlasti. Vyzval armádu a lid k následování příkladu Leninovy odvahy a věrnosti.

Obracel se k odkazu Leninovu ve dnech neúspěchů i skvělých úspěchů. „Celý sovětský národ se raduje z vítězství Rudé armády,“ pravil Stalin v rozkaze z 23. února 1943. „Ale vojáci, důstojnický sbor i političtí pracovníci Rudé armády musí mít trvale na paměti odkaz našeho učitele Lenina. První věcí je nedat se unést vítězstvím a nevynášet se, druhá věc — zajistit si vítězství, třetí — zničit nepřitele.“

Stalin ve dnech války vysoko vyzvedl i nejlepší tradice staré ruské armády, využívaje

jich k upevnění vojenského ducha sovětských vojsk. Vojenské řády, vydané ve Vlastenecké válce, jsou spojeny se jmény vynikajících vojevůdců, jako Suvorova, Kutuzova, Bohdana Chmelnického, Alexandra Něvského. V těžkých dnech r. 1941 připomínal vojákům Rudé armády zásluhy těchto vojevůdců minulosti. Řekl vojinům a důstojníkům: „Nechť povzbudí vás v této válce nadšení, mužné postavy našich velkých předků — Alexandra Něvského, Dimitrije Donského, Kuzmy Minina, Dimitrije Požarského, Alexandra Suvorova, Michaila Kutuzova.“

V době války bylo na pokyn Stalinův zvýšeno úsilí o výchovu k vojenské povinnosti a cti. Zavedení nových hodnot, ustanovení o nových hodnostních odznacích na náramenících, změna vojenského stejno kroje a další opatření umožnily vzrůst pocitu odpovědnosti za čestné hodnosti sovětského vojáka.

Válka si vyžádala další zesílení pořádku a kázně v Rudé armádě, neboť sebemenší projev nekázně podkopává sílu armády.

V době těžkých letních bojů r. 1942 zdůraznil to Stalin se vši bolševickou přísností. „Je nutné zavést ve všech složkách naší armády nej přísnější pořádek a železnou kázeň, chceme-li uhájit naši vlast.“ Sovětské vedení uskutečnilo na podkladě Stalinova příkazu řadu vážných opatření k zavedení přísné kázně a pevné organizace. Mělo to velký vliv na válečné úspěchy Sovětské armády.

Ohromnou úlohu ve věci všestranného zesílení Rudé armády měla stranicko-politická práce, které Stalin věnoval vždy velkou pozornost. Válka jasně ukázala sílu, jaké není u žádné armády na světě, sílu vyvěrající z činnosti útvarových komunistických organizací. V době války byla struktura stranických i komsomolských organizací v armádě na pokyn ústředí bolševické strany reorganizována tak, aby se stranicko-politická práce ještě více přiblížila vojákům a důstojníkům. V armádě byla vyvinuta rozsáhlá agitace ve všech jazycích národů SSSR. Političtí pracovníci, agitátoři a komsomolští pracovníci přinesli neocenitelný příspěvek k upevnění morálky, kázně i organizace Rudé armády. Byli nejvěrnějšími pomocníky velení v plnění všech vojenských úkolů.

Rudá armáda vstupující v těžký boj s hitlerovským válečným strojem, neměla zkušenosti ve vedení moderní velké války. V ohni bojů s německo-fašistickými uchvatiteli sovětská vojska nabývala zkušeností. Opíraje se o tyto zkušenosti, pozvedl Stalin sovětské vojenské umění na nový stupeň a neustále pracoval o zvýšení vojenského umění sovětských ozbrojených sil.

Naproti stálému vychloubání německých velitelů uznávali sovětské vojáky, důstojníky a generály, že ještě nemají dostatečné zkušenosti, že se musí stále učit, a také se skutečně učili.

Síla Sovětské armády je v tom, že se nebojí skrývat nedostatky. Dne 1. května 1942 upozornil Stalin ve svém rozkaze vojáky se vši upřímností na hlavní problém té doby: „Pro vítězství nad nepřítelem se nedostávalo jedné jediné věci — zručnosti v maximálním využití výtečných technických bojových prostředků, které armádě propůjčuje sovětská vlast.“

V prvním období války bylo dosti velitelů, kteří se řídili podle dřívějších způsobů, bez zřetele na zvláštnosti nynější války a na slabé stránky nepřítele. Tito velitelé používali vojenské techniky, ale znali jen zastaralé taktické způsoby. Vedení Rudé armády, neohlížejíc se na nikoho, vedlo rozhodný boj proti těm, kdo si nepřáli skoncovat se zaostalostí a rychle dosáhnout splnění nových požadavků.

Stalin kladl velký důraz zvláště na správné využití všech druhů vojsk a na správnou organizaci jejich součinnosti. Učí, že pěchota splňuje těžký a nejobtížnější úkol — zničení protivníka v boji zblízka. Jenom pěchota může obsadit a pevně udržet terén. Vzájemná součinnost všech druhů vojsk je organizována podle potřeb pěchoty. Stalin znova zdůraznil otázku vojenských řádů, význam pěchoty, místa velitele v boji atd. Praxe Velké vlastenecké války ukázala, že mnohá ustanovení řádů jsou zastaralá a jejich zachování by mohlo armádě přinést jenom škodu. Ve dnech těžkých bojů v listopadu roku 1942 byl vydán nový Bojový řád pěchoty, který byl výsledkem zkušeností z prvního roku války. V přesných formulacích objasňuje taktické základy Stalinovy vojenské vědy. Uplatňování

zásad nových řádů a předpisů přispělo k dosažení slavných vítězství Rudé armády v dalším průběhu války.

Správně Stalin ukázal, že „za nynější války pěchota bojuje velmi těžko bez tanků a bez dostatečné ochrany ze vzduchu“.

Vrchní velitel se osobně zajímal o činnost všech druhů letectva: stíhacího, bitevního i bombardovacího a dával konkrétní pokyny velitelům letectva. Na sklonku ofensivy Rudé armády u Moskvu učil velitele, jak zabezpečit ze vzduchu průlom německé sestavy.

Podle Stalinova návrhu začala Rudá armáda používat velkého počtu tanků. Byly utvořeny tankové a mechanisované brigády. Stalin znovu objasnil úlohu tankových a mechanisovaných jednotek v operacích za podmínek soudobé války.

Dějiny SSSR nám ukazují, jak těžce musil první socialistický stát na světě zápasit o svou existenci ihned po svém zrodu. V bojích s domácí kontrarevolucí a intervenčními armádami čtrnácti imperialistických států budoval sovětský lid svou Rudou armádu, záštitu svobodnýmilovných národů Sovětského svazu, naději světové dělnické třídy, nepřemožitelnou armádu, která v druhé světové válce ubránila nejen Sovětský svaz proti armádám fašistických vetřelců, nýbrž přinesla také svobodu evropským národům, zotročeným fašistickým Německem a zapordaným západními imperialisty a vlastní zrádnou buržoasií. Národové porobených zemí vítali s nadšením a s vřelou láskou Rudou armádu jako armádu — osvoboditelku. Národy se prakticky přesvědčovaly, že jim Rudá armáda přinesla osvobození z otroctví, z fašistického útlaču, otevřela jim cestu k národnímu obrození, cestu ke svobodě a nezávislosti. Ušlechtilé bylo poslání sovětských vojáků, kteří podněcovalo k hrdinným činům vědomí, že slouží veliké a společné věci osvobození národů zotročených hitlerovským Německem. Národy zotročených zemí, které za minulé války prožily všechny hrůzy fašistického otroctví a vypily až do dna číši hoře a utrpení, vědí dobře, jaké oběti si vyžádal boj proti krvavému fašistickému zvířeti. Tím více si národy osvobozených zemí cení nezištnou pomoc Rudé armády.

Sovětská armáda vystupuje od prvních dnů své existence jako armáda osvoboditelka a jako věrný praporečník osvobozeneckých myšlenek strany Leninovy a Stalinovy. Povaha Sovětské armády jakožto armády osvoboditelské vyplývá z její sociální přirozenosti a je určována úkoly, které jakožto armáda socialistického státu plní. Po dobu celých svých slavných dějin vedla Sovětská armáda jenom války spravedlivé, osvobozené.

Při definování funkce armády v nové socialistické společnosti poukazoval Lenin, že „po prvé byla na světě vytvořena armáda a ozbrojená síla, vědoucí, zač bojuje, a po prvé na světě si dělníci a rolníci, přinášející neuvěřitelně těžké oběti, jasně uvědomují, že brání Sovětskou socialistickou republiku a moc pracujících...“ (Lenin: Spisy, sv. XXIX, vyd. 4, str. 197).

Rudá armáda je nám proto vzorem při budování silné, lidu a lidově demokratické republiky oddané armády. Pracující lid Československa si buduje armádu ne proto, aby ohrožoval svobodu a bohatství jiných národů, nýbrž proto, aby chránil svoji vlast, aby pod ochranou své milované armády mohl náš pracující lid pokračovat ve výstavbě socialismu a tím své šťastné budoucnosti.

Budovat armádu podle sovětského vzoru nás ovšem k mnohému zavazuje. Jde především o to maximálně využít bohatých zkušeností bojových, organizačních, velitelských, ve výchovné práci atd. Kádry naší lidově demokratické armády si musí být vědomy, že bez dokonalého ovládnutí stalinské vojenské vědy heslo: „Sovětská armáda náš vzor“ splněno nebude. Dnes je Sovětská armáda nejsilnější armádou světa, je vyzbrojena nejpokrokovější vojenskou vědou, je armádou, která brání nejenom SSSR, ale všechny lidově demokratické státy a je velikou silou v boji proti novým paličům imperialistické války, je velikou silou v boji za mír. Stalinův genius a jeho železná vůle zajišťují i dnes úspěchy sovětského lidu v budování komunismu a lidu lidově demokratických států v budování socialismu — úspěchy, které pomáhají celému demokratickému táboru v čele se Sovětským svazem bojovat úspěšně o věc míru.

Ať ještě více sílí a mohutní naše učitelka a opora míru — Sovětská armáda!